

УДК 282:271-055.2 (477.83)

О.Я. Яцків

**СТАНОВЛЕННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ЖІНОЧИХ ОСЕРЕДКІВ
ФРАНЦИСКАНСТВА НА ТЕРЕНАХ ЛЬВІВСЬКОЇ
АРХІДІЄЦЕЗІЇ (ОСТАННЯ ТРЕТИНА ХІХ ст. – 1918 рр.)**

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаніка»,

вул. Т. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76000, Україна

Яцків Оксана Ярославівна, аспірантк кафедри всесвітньої
історії, e-mail: oksana-jackv@rambler.ru

АНОТАЦІЯ

Основною темою статті виступає процес становлення інституту римо-католицьких жіночих чернечих орденів, а саме францисканок, на теренах Львівської архідієцезії. Ураховуючи політико-релігійні та соціально-економічні умови, що склалися у Східній Галичині протягом останньої третини ХІХ ст., поява францисканок на відповідній території видається цілком можливим і закономірним явищем. У статті на основі аналізу джерел зроблено спробу охарактеризувати умови і способи формування монастирів францисканок на теренах Львівської архідієцезії. Здійснено аналіз освітньої та благодійної діяльності сестер францисканок. Основна мета для сестер полягала у догляді за хворими, навчанні дітей, утриманні інтернатів. Черниці строго дотримувались уставу і сумлінно виконували покладені на них обов'язки при монастирях. Також у статті розкрито особливості утримання монастирів та їхні основні джерела фінансування. Діяльність францисканок на теренах Львівської архідієцезії є невід'ємною частиною вітчизняної та європейської історії, тому вимагає неупередженого вивчення та правдивого висвітлення.

Ключові слова: згромадження; черниця; монастир;
францисканки.

О.Я. Яцкив

**СТАНОВЛЕНИЕ И ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЖЕНСКИХ ОЧАГОВ
ФРАНЦИСКАНСТВА НА ТЕРРИТОРИИ ЛЬВОВСКОЙ
АРХИДИЕЦЕЗИИ (ПОСЛЕДНЯЯ ТРЕТЬ XIX ст. - 1918 гг.)**

ГВУЗ «Прикарпатский национальный университет
имени Василия Стефаника»,
ул Т. Шевченко, 57, г. Ивано-Франковск, 76000, Украина

Яцкив Оксана Ярославовна, аспирантка кафедры всемирной истории, e-mail: oksana-jackv@rambler.ru

АННОТАЦИЯ

В статье рассматривается процесс становления института римокатолических женских монашеских орденов, а именно францисканок, на территории Львовской архиепархии. Учитывая политико-религиозные и социально-экономические условия, сложившиеся в Восточной Галиции в течение последней трети XIX в., появление францисканок на соответствующей территории представляется вполне возможным и закономерным явлением. В статье на основе анализа источников предпринята попытка охарактеризовать условия и способы формирования монастырей францисканцев на территории Львовской архиепархии. Осуществлен анализ образовательной и благотворительной деятельности сестер францисканок. Основная цель для сестер заключалась в уходе за больными, обучении детей, содержании интернатов. Монахини строго придерживались устава и добросовестно выполняли возложенные на них обязанности при монастырях. Также в статье раскрыты особенности содержания монастырей и их основные источники финансирования. Деятельность францисканок на территории Львовской архиепархии является неотъемлемой частью отечественной и европейской истории, поэтому требует беспристрастного изучения и правильного изложения.

Ключевые слова: конгрегации; монахиня; монастырь; францисканки.

O. Ja. Yatskiv

**FORMATION AND ACTIVITY OF FEMALE CENTERS OF
FRANCISCAN ON THE TERRITORY OF THE ARCHDIOCESE OF
LVIV (THE LAST THIRD OF THE XIXth CENTURY - 1918)**

Vasil Stefanyk Precarpathian National University,
57 Shevchenko St., Ivano-Frankivsk, 76000, Ukraine

Yatskiv Oksana Yaroslavivna, Postgraduate Student of the
Department of World History, e-mail: oksana-jackv@rambler.ru

ABSTRACT

The paper considers the process of establishing of the Institute of Roman Catholic women's religious orders such as Franciscans, on the territory of the Archdiocese of Lviv. Despite the political-religious and socio-economic conditions that prevailed especially in Eastern Galicia during the last third of the nineteenth century, the emergence of Franciscans in the relevant territory is a feasible and natural phenomenon. In the article, on the base of different sources it was attempted to characterize the conditions and the ways of formation of the Franciscans nunneries on the territory of the Archdiocese of Lviv. The main spheres of educational and charitable activity of Franciscans Sisters were analyzed. The main goal for the nuns was nursing, teaching children and boarding dependents. Nuns strictly complied with their statutes and faithfully performed duties assigned to them in the monasteries. This article also discusses the features of monasteries' maintenance and their main sources of funding. The formation, amplification and charitable activity of the Franciscans on the territory of the Archdiocese of Lviv is an important part of national and European history. At the present stage of the development of the science of History this problem requires an unbiased study and a truthful account of the matter.

Key words: *Congregation; nun; monastery; Franciscan.*

Історія римо-католицьких чернечих орденів у Галичині є доволі цікавою та актуальною темою для сучасних дослідків. Проте у вітчизняній історіографії ця проблема висвітлена фрагментарно. Тим паче це стосується діяльності жіночих чернечих осередків, яка практично не потрапляла в поле зору вітчизняних науковців. Що ж до іноземних учених, то варто зазначити, що польські науковці активно займаються вивченням цієї проблематики. Підтвердженням цьому є вихід у світ фундаментальної 20-ти томної праці «Kościoły i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa ruskiego», головний редактор

Ян Островський. У даному доробку містяться відомості про римо-католицькі монастирі, як жіночі, так і чоловічі, а також про католицькі храми.

Статистичні відомості щодо кількості та релігійного складу населення Галичини середини XIX-початку XX ст. подані і повно опубліковані в таких виданнях, як «Rocznik (згодом Podręcznik) Statystyki Galicyi» за редакцією Т. Рутовського, «Wiadomości statystyczne o mieście Lwowie», видавництвом яких займався Тадеуш Романович. Саме на сторінках цих видань можна почерпнути детальну інформацію про чисельність вірян римо-католицької церкви, а також про кількість римо-католицьких чернечих орденів, що діяли на теренах Львівської архідієцезії. Ці видання ґрунтувались на матеріалах австрійських переписів, а найважливіші відомості, що стосувались Галичини передруковували польською мовою у Львові в місцевих статистичних виданнях Крайового статистичного бюро (діяло з 1873 р.).

Головні відомості стосовно конкретних дат появи згромаджень, їхньої діяльності та внутрішніх порядків надають документи, які зберігаються в Центральному державному історичному архіві України у Львові. Обравши за мету дослідження процес становлення інституту римо-католицького жіночого чернецтва на теренах Львівської архідієцезії, вважаємо за необхідне проаналізувати фактори, які сприяли поширенню діяльності францисканок на цій території.

Як відомо, починаючи з 1369 року Львів став центром митрополії Римо-католицької церкви в Галичині. Саме в 1359 році у Львові було засновано Львівську архідієцезію, якій на сьогодні підкоряються 6 дієцезій в Україні. Львів також був резиденцією ієрархічних структур трьох найчисельніших конфесій: римо-католицької, вірмено-католицької архієпархії та унійної єпархії. Найчисельнішу спільноту міста становили римо-католики числом близько 33,5 тис. осіб (48,8 % міського населення) у 1840 році. Станом на 1900 рік кількість римо-католиків у місті збільшилась і налічувала 78516 осіб, що становило 52,5 % населення міста [13, s. 31].

Збільшення кількості духовенства та парафій Римо-католицької церкви у Галичині сприяли тому, що Львів став потужним осередком католицького чернецтва. У місті функціонували ордени домініканців (з 1270 р.), францисканців (з 1380 р.), кармелітів (з 1443 р.),

бернардинів (з 1460 р.), єзуїтів (з 1590 р.). Станом на 1898 рік на теренах Львівської дієцезії діяло 118 жіночих монастирів, в яких проживала 1045 черниць [9, s. 67]. Уже станом на 1911 рік відомо, що на цих теренах діяв 21 жіночий чернечий орден, які мали 246 домів, а чисельність черниць становила 1714. У місті та його околицях також діяли жіночі чернечі згромадження, в тому числі й францисканки [10, s. 63].

Жіноча гілка францисканства була досить розгалуженою, за правилами св. Франциска з Асичу жила низка згромаджень і конгрегацій, поширення та діяльність яких на території Львівської архидієцезії і стало предметом висвітлення у цій статті.

Після хвилі закриття католицьких монастирів у Польщі пруською та австрійською владою, ряд католицьких чернечих орденів перенесли свою діяльність у Львів. У 1873 році до міста прибули монахині ордену Францисканок Найсвятішого Сакраменту. Перед сестрами постало важливе питання пошуку дому, в якому вони змогли б жити. Одразу після приїзду черниці поселилися у тимчасовому монастирі на вулиці Кохановського, з часом переселились на вулицю Пекарську у приміщення колишнього сирітського притулку [11, s. 77].

Настоятелька згромадження Марія Моравська наполегливо працювала над ідеєю будівництва у Львові храму і монастиря, неодноразово зверталася з проханням на дозвіл відкрити монастир францисканок. 2 серпня 1876 року австрійське міністерство у справах релігії дало дозвіл Згромадженню Францисканок Найсвятішого Сакраменту розміститися на теренах Галичини. Будівництво монастиря тривало з 1877 року по 1889 рік, він був побудований на вулиці Курковій 41 (сучасна вулиця Лисенка). Правочинним документом цієї конгрегації була II Регула св. Франциска з Асичу [1, арк. 57].

За основну мету згромадження поклало прославляння і обожнювання Пресвятої Євхаристії, утримання костелу та догляд за хворими. Склавши чернечі обіти, сестри приймали чернечі імена, полишаючи свої мирські. Окрім чернечих імен монахині цього згромадження приймали духовні звання. Серед них були такі: Найсвятішого Сакраменту, Найсвятішого Серця, Стигматів, але потрібно зазначити, що не всі черниці були удостоєні духовними званнями. За національною приналежністю черниці цієї конгрегації, як

і інших католицьких чернечих орденів були виключно польками [11, s. 80].

Задля власних потреб та утримання жителів монастиря черниці працювали на городі. Присадибна ділянка монастиря складала 2 морги. Керуючою в монастирі була настоятелька, а сестри займали конкретні посади, які були прописані у всіх звітах, списках і інших документах. Сестри сумлінно виконували обов'язки, відповідно до зайнятих посад, а вони були такими: заступниця настоятельки, прачка, швачка, вишивальниця, доморобітниця, господиня-городниця, медсестра в лікарні, органістка, малярниця, економка, кухарка, помічниця кухарки, доглядальниця. У монастир сестри приходили в дорослому віці, середній зріз 23-30 років, найстаршій новичці було 40 років, а наймолодшій 17 років [7, арк. 57].

Більш чисельним і географічно поширеним було Згромадження сестер св. Фелікса з Канталісією Третього чину св. Франциска Асизького (CSSF, феліціанки). Черниці сповідували безмежну любов до Бога, що виявляється в повній слухняності Його волі, через жертвну службу нужденним і турботу про спасіння всіх людей. Життя сестер феліціянок натхненне харизмою засновниці, блаженної Марії Ангели Трушковської [8, р. 232].

У самому Львові дома згромадження були закладені на деяких вулицях, зокрема у 1886 році на вулиці Яновського 38. Цей дім був власністю згромадження, керувала монастирем настоятелька, що є характерним для всіх францисканських жіночих монастирів. На відміну від інших жіночих францисканських конгрегацій монахині даного згромадження мали два чернечих імені. Першим і обов'язковим для всіх чернечим іменем було – Марія, друге ім'я сестри приймали після складення чернечих обітів. Основна діяльність феліціянок полягала в опіці над дітьми, особливо над сиротами. Утримувались сестри за рахунок власної праці та добровільних пожертвувань [12, s. 280].

У феліціянок було лише два духовні звання «сестра» і «настоятелька». Перед вступом у монастир всі черниці вчилися у школі, тобто мали загальну освіту. Проте деякі монахині навчались у вчительських семінаріях та художніх школах. Доми цього ж

згромадження існували на вулицях Жолкевського 100, Замарстинів 46, Вінцентія Поля 6, Кохановського 70 [7, арк. 41].

Не обмежалося дане згромадження лише територією міста, воно поширило свою діяльність і на інші населені пункти Галичини. Зокрема монастирі феліціанок були закладені в Белзі (у 1867 р.), Сокалі (у 1868 р.), Угневі (у 1877 р.), Жовкві (у 1873 р.), Козлові (у 1869 р.). На відміну від монастирів у Львові, ці осередки утримувалися за рахунок вчительських зарплат, позаяк черниці працювали у школах [14, с. 24].

Діяльність францисканок не обмежувалася лише роботою у школах, вихованням дітей, керуванням сиротинцями. Сестри також доглядали за хворими і морально підтримували тяжкохворих. Наприклад, у Львові при монастирі Згромадження Сестер Святого Йосифа був заклад для невиліковно хворих і людей похилого віку, черниці самі опікувалися цим закладом [11, с. 119]. Це згромадження постало у Львові з духовного натхнення та душпастирської ініціативи св. Зигмунда Гораздовського (його в народі називали отцем убогих і священником жебраків). Історичною датою заснування прийнято вважати 17 лютого 1884 року. Черниці власною працею та коштами з приданого заклали дім на вулиці Курковій 53. Споглядаючи, як у Галичині, зокрема в місті Львові, на той час панували духовна й матеріальна бідність, моральний занепад, Зигмунд Гораздовський започаткував низку благодійних справ християнського милосердя [4, арк. 90].

Для допомоги в розпочатій добродійній діяльності о. Зигмунд у 1882 році запросив до співпраці декількох жінок францисканського світського ордену, які дали початок Згромадженню Сестер Святого Йосифа. Монахині служили в «Домі добровільної праці для жебраків», в якому безхаткам створювалися гідні умови для життя й можливість відновити свою людську гідність, у будинку «Для невиліковно хворих і потребуючих реабілітації», у «Дешевій їдальні для убогих», в «Інтернаті Дитятка Ісуса», в якому перебували покинуті діти й матері з немовлятами, в «Інтернаті для дітей сиріт і дітей з неповноцінних родин» у місті Кросно (Польща), який існує й до сьогодні [16].

У 1889 році з ініціативи о. З. Гораздовського Сестри Святого Йосифа розпочали працю в Домі притулку і праці в Перемишлі.

Згодом започаткували працю в лікарні в Любачеві (Польща), потім в лікарні в Сокалі, далі в притулку в Кросно (Польща), де сестри служать досі. З часом Сестри ініціювали працю в лікарнях Калуша, Долини, Чорткова, в Закладі для невиліковно хворих у Тарнові (Польща) [15].

Формація першого покоління Сестер Святого Йосифа відбувалася в контемплятивному монастирі Сестер Францисканок Безперервної Адорації Пресвятих Дарів у Львові. До комплексу монастиря входило п'ять житлових будинків, дві господарські будівлі та присадибна ділянка розміром 2 морги землі. Сестри утримувались виключно за рахунок власної праці на городі та в полі [7, арк. 57].

Згромадження Сестер Родини Марії, що є відгалуженням жіночого францисканського ордену, мало свої доми-філії у Львові, а саме на вулицях Курковій 45 (заснований у 1891 р.) і Слодовій 6 (заснований у 1892 р.). Це згромадження перебувало у віданні Львівської архідієцезії. На вулиці Курковій 45 конгрегація зайняла дім новіціату, при якому утримувався інтернат для дівчат дошкільного віку. Жодного маєтку згромадження не посіло, а щорічне утримування дому у Львові виносило 11 тис. крон [2, арк. 120].

За межами міста згромадження мало свої монастирі та володіння у Кривчицях (закладений у 1910 році), Борщовичах (1911 р.), Цеперові (1911 р.), Кукезові (1905 р.), Яворові (1911 р.), Лопатині (1920 р.), Зозулі-Козаки (1908 р.) [5, арк. 15].

Сестри самі вели своє господарство і намагались таким способом себе утримати. Черниці займалися лише тими справами, якими дозволяв їхній статут. Вони створювали сиротинці, керували інтернатами, виховували дітей, піклувались про людей похилого віку. Окрім того, при монастирі були курси крою і шиття, та бурси для дівчат. Дівчата, які навчались у бурсах, платили гроші за своє утримання. Також сестрам дозволялось працювати у народних школах та доглядати хворих у приватних будинках. Зарплати вчительки та виплати по догляду за дітьми і хворими, були одним із джерел прибутку монастиря [11, s. 127].

Сестри Згромадження Родини Марії, в пошуці коштів на утримання монастиря, тимчасово працювали вчительками в народних школах у Бучачі, Гусятині та в Ломні. Зарплата черниць була неоднаковою, відрізнялася в залежності від місця роботи і населеного

пункту. У Бучачі зарплата вчительки становила 900 крон, в Гусятині 600 крон, у Ломні 1300 крон [2, арк. 8].

Основні видатки згромадження спрямовувались на будівництво, ремонтні роботи монастирських споруд, утримання сестер, які не в змозі самотійно себе забезпечувати, або дітей з бідних сімей. Також сестри оплачували рахунки за світло і опалення.

У Ломні при монастирі сестер Згромадження Родина Марії діяв інтернат для дівчат. Бідніші дівчата нічого не платили за своє утримання, а от дівчата з багатих сімей сплачували суму пропорційно залежну від доходів, чим більші доходи, тим більша сума виплат. У цьому інтернаті проживало 26 черниць, які займалися доглядом за дітьми, веденням господарства. Матеріальні потреби та брак коштів на утримання монастирів змушували сестер прати білизну та вишивати за винагороду [8, р. 257].

Заробляючи власною працею, сестри не порушували основної мети і

харизми згромадження. Вона полягала у прославлянні Бога, самовдосконаленні, допомозі ближнім, опіці над вбогими, каліками і людьми похилого віку, вихованні дітей, навчанні неписьмених. Від сплати податків дім згромадження був звільнений, причиною цього був діючий при монастирі інтернат, який не оподатковувався. Згідно зі статутом сестер Згромадження Родина Марії, черницям не дозволялось збирати пожертвування на своє утримання, вони повинні були забезпечувати себе самі винятково за рахунок власної праці [3, арк. 40].

Але бували винятки стосовно пожертвувань. У документах зафіксовано, що у 1897 році сестри прийняли одноразову допомогу в розмірі 500 крон, яка була спрямована на будівництво каплиці у Львові [2, арк. 73].

Черницям неодноразово шкільні ради пропонували посади вчительок. Зокрема, у Ломні монахині Згромадження Родина Марії пропонувалась посада вчительки в однокласній школі, окрім того вона забезпечувалася зарплатнею і вільною кімнатою для проживання при школі [2, арк. 45].

Сестри також могли замінити вчительку на час її відсутності. З такими зверненнями і проханнями шкільна рада зверталася безпосередньо до конкретної черниці, адже, як вище зазначалось, при

монастирях жили черниці, які навчались у вчительських семінаріях [6, арк. 89].

На відміну від вище перелічених конгрегацій, черниці Згромадження сестер Страждаючої Божої Матері СМВВ (серафітки) працювали в загальній лікарні в Перемишлянах з 1898 р. Власного дому сестри не мали, утримувалися за рахунок власної праці [7, арк. 73].

Чисельність черниць, які проживали в монастирях, варіювалась і не була усталеною. У великих монастирях проживо понад 40 черниць, але бували і згромадження, у монастирях яких жило до десяти черниць. У монастир черниці приходили з приданим і всі вони були писемними. Сестри не поселялись у монастирях, які не мали огорожі. З наростанням активності українських націоналістів римо-католицькі чернечі ордени почали виїжджати з-за кордон, переважно в Польщу. Черниці боялися нападу націоналістів, про що неодноразово зазначали у своїх документах.

Таким чином, на основі опрацьованих архівних документів, бачимо, що жіноча гілка францисканського ордену мала багато монастирів на теренах Львівської архідієцезії. Це пояснюється створенням і діяльністю у місті Львові римо-католицької архідієцезії, якій підпорядковувались чернечі ордени. Основна діяльність сестер полягала у відкритті сирітських будинків, інтернатів, бурс для дівчат, створення при монастирях курсів крою і шиття, у вихованні дітей, опіці над хворими і людьми похилого віку, роботі в школі, у лікарнях. Тобто це були опікунська, педагогічна та благодійницька діяльність.

Згідно зі статутами, сестри повинні були самі себе забезпечувати за рахунок власної праці. Деяким конгрегаціям заборонялось приймати пожертви, а сестрам інших згромаджень дозволялось працювати доглядальницями у приватних будинках і отримувати за це винагороду. Діяльність францисканок на теренах Львівщини, та й Галичини загалом є частиною вітчизняної та загальної історії. Подальше дослідження цієї проблематики вимагає врахування всебічного огляду уже існуючих архівних джерел та пошуку й залучення цінних джерел, які залишаються в приватних архівах монастирів.

Література та джерела

1. Центральний державний історичний архів, м. Львів (далі – ЦДАЛ України). – Ф. 146. – Оп. 7. – Спр. 4139.
2. ЦДАЛ України. – Ф. 146. – Оп. 38. – Спр. 3269.
3. ЦДАЛ України. – Ф. 146. – Оп. 38. – Спр. 3270.
4. ЦДАЛ України. – Ф. 146. – Оп. 38. – Спр. 3282.
5. ЦДАЛ України. – Ф. 146. – Оп. 50. – Спр. 1624.
6. ЦДАЛ України. – Ф. 146. – Оп. 84. – Спр. 3301.
7. ЦДАЛ України. – Ф. 618. – Оп. 1. – Спр. 145.
8. *Catalogus universi venerabilis cleri saecularis et regularis archidioecesis Leopoliensis rit. lat. pro anno Domini MCMV.* – Leopoli, 1905. – S. 242.
9. *Podręcznik statystyki Galicyi / Krajowe Biuro Statystyczne.* – Lwów: nakł. Krajowego Biura Statystycznego, 1900. – T. VI. – S. 67.
10. *Podręcznik statystyki Galicyi / Krajowe Biuro Statystyczne.* – Lwów: nakł. Krajowego Biura Statystycznego, 1913. – T. IX. – S. 63.
11. *Коścioły і klasztory Lwowa z wieków XIX i XX / oprac. A. Betlej ... [et al.].* – Kraków: Antykwa, 2004. – T. 12. – 415 с.
12. *Коścioły і klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa ruskiego.* - Kraków: «Antykwa», drukarnia «Skleniarz», 2010. – T.18. – 386 с.
13. *Wiadomości statystyczne o mieście Lwowie. Zeszyt VIII. Wyniki spisu ludności z 31 grudnia 1900. Część 1.* – Lwów, 1901. – S. 31.
14. Ткач С. Римо-католицьке чернецтво в Україні / С. Ткач // *Людина і світ.* – 2001. – № 6. – С. 21–29.
15. *вятий Зигмунд Гораздовський [Електронний ресурс] / Львівська Архідієцезії Римсько-Католицької Церкви.* - Режим доступу: http://ecclesia-ua.org/catalog_view.php?cat_1=8&cat_2=85&lang=1# (Сайт відвідано: 30.09.2015).
16. *Історія згромадження [Електронний ресурс].* – Режим доступу: <http://www.jozefitki.org.ua/index.php/hisotria-zgromadzenia.html>. (Сайт відвідано: 30.09.2015).

REFERENCES

1. *Lystuvannya z ministerstvom virospovidannya, ochil'nykom L' vova i arkhiyepyskopstvom pro zasnuvannya zhinochoho monastyrya sester frantsyskanok u misti L' viv – Correspondence with the ministry of*

- religion, the head of the city, archdiocese of Lviv about growing of the Franciscans nunneries in Lviv (1876). F. 146. D. 7. C. 4139. Tsentral' nyy derzhavnyy istorychnyy arkhiv, m. Lviv - Central State Historical Archive. Lviv. (In Ukrainian).*
2. *Sprava pro vidkryttya i diyal'nist' rymo-katolyts' kykh monastyriv Rodyny Mariyi u m. L'viv – Matter of the opening and activities of Roman Catholic monasteries Family of Mary in Lviv (1889-1905) F. 146. D. 38. C. 3269. Tsentral' nyy derzhavnyy istorychnyy arkhiv, m. Lviv – Central State Historical Archive. Lviv. (In Ukrainian).*
 3. *Sprava pro vidkryttya i diyal'nist' rymo-katolyts' kykh monastyriv Rodyny Mariyi u m. L'viv – Matter of the opening and activities of Roman Catholic monasteries Family of Mary in Lviv (1906-1913) F. 146. D. 38. C. 3270. Tsentral' nyy derzhavnyy istorychnyy arkhiv, m. Lviv – Central State Historical Archive. Lviv. (In Ukrainian).*
 4. *Sprava pro diyal'nist' rymo-katolyts' koho monastyrya sester yuzefitok u L'vovi – Matter of the activities of the Roman Catholic monastery yuzefitok in Lviv (1912-1921) F. 146. D. 38. C. 3282. Tsentral' nyy derzhavnyy istorychnyy arkhiv, m. Lviv – Lviv Central State Historical Archive. Lviv. (In Ukrainian).*
 5. *Lystuvannya z ministerstvom virospovidan' i osvity, l'vivs'koyu rymo-katolyts' koyu konsystoriyeyu pro nadannya hroshovykh sum na provedennya budivel'nykh robit v budynku monastyrya sakramentok u L'vovi – Correspondence with the ministry of education and religion, Lviv Roman Catholic Consistory to provide cash for construction work in the building of the monastery sakramentok in Lviv (1903) F. 146. D. 50. C. 1624. Central'nyi derzhavnyy istorychnyy arkhiv, m. Lviv – Central State Historical Archive. Lviv. (In Ukrainian).*
 6. *Zapysy, dopovidi, lystuvannya pro stan monastyrya felitsianok u Žovkvi – Records, reports and correspondence about status monastery of felicjanek in Zhovkva (1899-1907) F. 146. D. 84. C. 3301. Tsentral' nyy derzhavnyy istorychnyy arkhiv, m. Lviv – Central State Historical Archive. Lviv. (In Ukrainian).*
 7. *Dovidky z istoriyi zhinochykh monastyriv u L'vovi ta L'vivs'koyi oblasti, spysky monastyriv i chernyts' – Reference books on the history of women's monasteries in Lviv and Lviv region, lists of monasteries and nuns. (n.d.) F. 618. D. 1. C. 145. Tsentral' nyy derzhavnyy istorychnyy arkhiv, m. Lviv – Central State Historical Archive. Lviv. (In Ukrainian).*

8. AUSTRO-HUNGARIN EMPIRE (1905) *Catalogus universi venerabilis cleri saecularis et regularis archidioecesi Leopoliensis rit. lat. pro anno Domini MCMV – A catalog of all the convocation of the clergy secular and regular archdiocese*. Leopoli. p. 242. (In Latin).
9. PILAT, TADEUSZ (ed.) (1900) *Podręcznik statystyki Galicyi – User statistics of Galicia* Vol. VI. Lviv: Overlay National Bureau of Statistics. p. 67. (In Polish).
10. PILAT, TADEUSZ (1913) (ed.) *Podręcznik statystyki Galicyi – User statistics of Galicia* Vol. IX. Lviv: Overlay National Bureau of Statistics. p. 63. (In Polish).
11. BETLEJ, A. et al. (eds.) (2004) *Kościół i klasztor Lwowa z wieków XIX i XX – Churches and monasteries of Lviv of the nineteenth and twentieth centuries*. Vol. 12. Kraków: Antykwa. (In Polish).
12. BETLEJ, A. et al. (eds.) (2010) *Kościół i klasztor rzymskokatolickie dawnego województwa ruskiego – Churches and monasteries of Lviv of the nineteenth and twentieth centuries*. Vol.18. Kraków: Antykwa . Kraków: Antykwa and Printing House Skleniarz. (in Polish).
13. AUSTRO-HUNGARIN EMPIRE (1901) *Wiadomości statystyczne o mieście Lwowie. Zeszyt VIII. Wyniki spisu ludności z 31 grudnia 1900*. Część 1. Lviv. p. 31. (in Polish).
14. TKACH, S. (2001) Rymo-katolytske chernetstvo v Ukraini – The Roman Catholic monk in Ukraine. *Liudyna i svit – Man and world*. 6. p. 21–29. (In Ukrainian).
15. L'VIVS'KA ARKHIDIYETSEZIYI RYMS'KO-KATOLYTS'KOYI TSERKVY - LVIV ARCHDIOCESE OF THE ROMAN CATHOLIC CHURCH (2015) *Svyaty Zyhmund Horazdovskyy – Saint Zyhmund Horazdovskyy* [Online] Available from: http://ecclesia-ua.org/catalog_view.php?cat_1=8&cat_2=85&lang=1# [Accessed: 30/09/2015].
16. ZHROMADZHENNYA SESTER SV. YOSYFA OBRUCHNYKA PRECHYSTOYI DIVY MARIYI - COMMUNITY OF THE SISTERS OF SAINT JOSEPH THE BETROTHED OF THE HOLY VIRGIN MARY (CSSJB) (JOSEPHITES) (2013) *Istorija zghromadzhennia – The History of Community* [Online] Available from: <http://www.jozefitki.org.ua/index.php/hisotria-zgromadzenia.html>. [Accessed: 30/09/2015].

Надійшла до редакції 03 вересня 2015 р.